

CİLT 8, SAYI 11 - 12, KASIM - ARALIK, 1980

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) KASIM - ARALIK 1980

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü :

**Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman**

Yazı İşleri Müdürü : Ertuğrul İhsan Özol

**Adres : Cumhuriyet Cad. Dörtler Ap. 18/1
Elmadağ - İstanbul**

Telefon : 46 24 12

**Görüş'teki yazılar KAYNAK GÖSTERİLEREK
kısmen veya tamamen yayınlanabilir.**

Basıldığı Yer : Nurtan Matbaası - İstanbul

Tel. : 22 73 27 26 46 35

Bu Sayıda

Özel Çekiş Haklarının (SDR) Yapısı	
Basitleştirildi	4
Milli Gelirdeki Yıllık Artış Hızları Nasıl	
Bulunuyor ?	7
Türk İmalât Sanayii Hangi İllerde	
Toplanmışır?	10
1980'de Altın Biriktirenler Ne Kâr Etti? ...	13
Paris Binalarının Mülkiyeti Kimlere Ait?...	14
Çeşitli Ekonomiler ve Plânlama İlişkileri...	15
İller İtibariyle Gelir Bölüşümü	18
Yüksek Yöneticide Ne Aranıyor?	21
Petrol Ülkelerinin Serveti 8 Yılda 47 Misli	
Arttı	23
Türkiye ve Akdeniz Ülkelerinde Tahıl	
Durumu	25
Fiyat Endeksleri Ne İfade Ediyor?	28

Özel Çekiş Haklarının (SDR) Yapısı Basitleştirildi

Altın kâğıt para denilen ve IMF tarafından hesap ünitesi olarak kabul edilen tedavüldeki miktarı 26,6 milyar doları bulan SDR eskiden aşağıda görülen 16 paralık bir sepetten müteşekkil iken son yapılan bir değişiklikle 1 Ocak 1981'den itibaren bu paraların sayısı beşe indirilerek hesabı ve kullanılması çok basit bir hale getirilmiştir.

Para Cinsi	Bir SDR'de ne kadar bulunduğu	%
ABD Doları	0.40	33
DM	0.38	12.5
İngiliz Sterlini	0.045	9
Fransız Frangı	0.44	7.5
Yen	26	7.5
Kanada Doları	0.071	6
İtalyan Lireti	47	6
Hollanda Guilder	0.14	4.5
Belçika Frangı	1.6	3.5
İsveç Kronu	0.13	2.5
Avusturalya Doları	0.012	1.5
Danimarka Kronu	0.11	1.5
Norveç Kronu	0.099	1.5
İspanyol Pesetası	1.1	1.5
Avusturya Şilini	0.22	1
Güney Afrika Rand	0.0082	1

Bu tablonun okunuşu şöyledir : Bir SDR içinde % 33 oranında ABD doları vardır, bu

40 ABD sentine tekabül eder, SDR içinde ikinci derecede % 12,5 oranında DM vardır ve bu 38 fenike tekabül eder vs.

SDR sepetinde bulunan paraların ulusal paralar cinsinden ne kadar olduğu ise aşağıda ayrı ayrı gösterilmiştir.

1 SDR Değeri(*)

Avusturya Şilini	22.0762
Belçika Frangı	45.8564
Kanada Doları	1.17281
Danimarka Kronu	7.23810
Batı Almanya Markı	3.08222
Fransız Frangı	5.811762
İtalyan Lireti	781.262
Japon Yeni	342.724
Hollanda Florini	3.19864
Norveç Kronu	6.05548
İngiliz Sterlini	0.505066
İspanyon Pesetası	69.0213
İsveç Kronu	5.28361
ABD Doları	1.20635

(*) Haziran 28, 1974

Bu tablonun okunuşu ise şöyle olacaktır. 1 SDR tamamen Avusturya şilini olarak ifade edilse değeri 22.0762 şilindir, ABD Doları olarak ifade edilse, 1.20635 dolardır, İngiliz Sterlini olarak ifade edilse 0.505066 sterlidir.

1974 yılında 16 paralık bir sepetten oluşan SDR sepeti sadece beş paralık bir sepete indirilmekle uluslararası muamelelerde SDR-

nin kullanılma şansı büyük ölçüde artmış bulunmaktadır.

SDR Sepeti

	Yeni Şekil	Eski Şekil
ABD Doları	% 42	% 33
DM	% 19	% 12.5
Yen	% 13	% 7.5
Fransız Frangı	% 13	% 7.5
İngiliz Sterlini	% 13	% 7.5

1.1.1981'de para fonu normal SDR faizini %8,5'dan % 10,875'e çıkarmıştır. SDR - IMF nin bastığı altın kâğıt para olup üyelere fona olan katkıları oranında verilmekte ve üyeler kendi aralarındaki ödemeleri SDR ile yapabilmektedirler. Katkı oranının altında SDR alan ülkeler IMF'ye faiz öderlerken katkı üstü SDR tutan ülkeler faiz almaktadırlar. SDR ticarî işlemlerde, mevduat kabulünde değer ölçüsü olarak kullanılmaya başlamıştır. Bu yeni gelişmelere rağmen, SDR, resmen hükümetler ve Merkez Bankaları arasında kullanılan uluslararası bir para ünitesi niteliğini devam ettirmektedir.

Son alınan haberlere göre 7 büyük banka SDR olarak mevduat sertifikası düzenlemeye ve kabul etmeye başlamışlardır.

Kaynak : TÜSİAD Araştırma Grubu.

Milli Gelirdeki Yıllık Artış Hızları Nasıl Bulunuyor?

Milli gelirden yıllık artış hızını bulmak için her yılın milli gelirini bulmak ve önceki yılı 100 addederek, daha sonraki yıla olan değişme yüzdesini hesaplamak lazımdır. Örneğin 1979 yılında sabit fiyatlarla milli gelir 210.6 milyar TL. olarak hesaplanmıştır. 1980 yılında ise bu rakamın 206 milyar TL. olacağı tahmin edilmektedir. O halde aradaki azalış yüzdesi 2.2'den ibarettir. İki yılın milli geliri arasındaki karşılaştırmanın bir önemi olması için ikisinin de aynı fiyatlarla ifade edilmesi lazımdır. Aksi halde, emisyon yaparak bir ülkenin fiyatlarını ve dolayısıyla milli gelirini artırması mümkün olurdu. Fiyat artışlarının etkisinden artılan milli gelir değişikliklerine sabit fiyatlarla milli gelir artışı diyoruz.

Bir ülkede milli geliri ve hasılanın hesabı için genel arz ve talebi teşkil eden kalemlerin milli gelir ve hasıla hesapları olarak aşağıdaki biçimde düzenlenmesi lâzımdır.

Genel Arz	Genel Talep
Üretim Malları	Yatırım
+	+
Tüketim Malları	İhracat
	+
	Kamu Giderleri
	+
	Bireysel Giderler

MİLLİ GELİR VE HASILA HESABI

Gelirler	Giderler
+ Üreticilerin bireylere yaptığı ödemeler	+ Tüketici giderleri
+ Üreticilerin alıkoyduğu gelirler	+ Net kamu giderleri
+ Üreticilerin ödediği vergiler dahil	+ Gayri safi kamu yatırımları
— Subvansiyonlar ve Kamu sektörü faizleri hariçtir.	+ Gayri safi özel yatırımları
	+ Stoklardaki net değişiklik
	+ Mal ve hizmet ihracatı dahil
	— Mal ve hizmet ithalâtı hariçtir

Bir ekonomide gelir ve giderler birbirine eşit olacağından milli gelir hesapları devamlı denge halindedir. Bu bakımdan milli gelirden başarılı veya başarısız bir durum olup olmadığını anlamak için muhakkak önceki yıllarla karşılaştırmak lazımdır.

Milli gelir hesaplarında iki defa kaydı önlemek için bir mal ve hizmetin, üretimin, verginin bir defa kaydedilmesi lazımdır. Bu nedenle sektörlerin milli gelire net katkılarını hesaplarırken bütün kalemlerin net olarak hesaplanması gerekir.

Gayri safi milli gelir ve hasıla denilmesinin nedeni «amortismanların» toplama dahil edilmesidir. «Piyasa fiyatları» ile denildiği zaman, vasıtalı vergilerin dahil olduğu anlaşılmalıdır. Vasıtalı vergiler düşülmüş ise faktör fiyatları deyimi kullanılır.

Kaynak : TÜSİAD Araştırma Grubu.

Türk İmalat Sanayii Hangi İllerde Toplanmıştır?

1978 yılı esas alınmak suretiyle hazırlanmış bulunan iller itibariyle imalat sanayii katma değeri, imalat sanayinin az sayıda ilde toplanmış olduğunu göstermektedir.

İmalat sanayiinde yaratılan katma değer % 33.54'ü İstanbul'da oluşmaktadır. Kocaeli İzmir'in ilavesiyle üç ilde sanayi katma değer % 52.85'i, Zonguldak, Ankara, Adana, Bursa ve İçel'in eklenmesiyle % 70.9'unu oluşturmaktadır. Kayseri, Eskişehir, Konya'nın eklenmesiyle % 75'i oluşturmaktadır.

Geriye kalan 56 ilde Türkiye imalât sanayiinin % 25'ini oluşturmaktadır.

Kaynak : Veriler için E. Özötin tarafından yapılan çalışma, Yorumlar TÜSİAD Araştırma Grubu.

	Türkiye imalat sanayii içindeki yeri	İmalat sanayinin ilin hasılası içindeki yeri
İstanbul	33.54	32.75
Kocaeli	9.89	64.20
İzmir	9.42	31.59
Zonguldak	4.67	37.07
Ankara	4.55	12.81
Adana	4.50	26.53
Bursa	4.34	29.28
İcel	3.23	29.01
Kayseri	1.47	22.56
Eskişehir	1.37	19.97
Konya	1.25	8.62
Balıkesir	1.11	12.10
Samsun	1.08	13.21
Manisa	1.05	9.57
Sakarya	0.93	16.56
Giresun	0.93	23.80
Gaziantep	0.89	11.59
Aydın	0.88	11.81
Malatya	0.73	16.59
Hatay	0.67	10.13
Kütahya	0.67	15.03
Rize	0.63	18.73
Elazığ	0.61	15.44
Denizli	0.59	10.39
Tekirdağ	0.58	14.77

**Türkiye İmalat Sanayii
içindeki payı**

10.00 -
5.00 - 9.99
1.50 - 4.99
1.25 - 1.49
1.00 - 1.24
0.75 - 0.99
0.50 - 0.74
0.25 - 0.49
- 0.24

İlin İsmi

İstanbul (% 33.54)
Kocaeli, İzmir
Zonguldak, Ankara, Adana, Bursa
Kayseri, Eskişehir, Konya
Balıkesir, Samsun, Manisa
Sakarya, Giresun, Gaziantep, Aydın
10 il
19 il
21 il

ÖZET TABLO

	Türkiye İmalat İçin- deki payı	Kümülatif
İstanbul	% 33.54	33.54
Kocaeli, İzmir	19.31	52.85
Zonguldak, Ankara, Adana, Bursa, İçel	18.06	70.91
Kayseri, Eskişehir, Konya	4.09	75.00
Diğer 56 il	25.00	100.00

1980'DE ALTIN BİRİKTİRENLER NE KÂR ETTİ ?

	1979 sonu	1980 sonu	Fark	%
Cumhuriyet	6.700	13.400	6.700	% 100
Reşat	8.000	13.700	5.700	% 71.2
24 ayar kül. gr.	880	1.840	960	% 109
22 ayar bilezik	865	1.750	885	% 102.3
Gümüş kg.	35.000	48.000	13.000	% 37.1
Platin gramı	1.000	2.100	1.100	% 110
Toptan eşya Fiyatları				
Endeksi	1513.7	2981,2		% 96.9

Enflasyonun etkilerinden kurtulmak için para, banka mevduatı şeklinde ellerinde likit değerler bulunduranlar bunları altın, gayrimenkul, arsa, dayanıklı tüketim malları, döviz gibi sahalara kaydırırlar.

Altın seçeneğini tercih edenler 1980 yılı içinde enflasyonun etkilerinden kendilerini kurtarmışlardır. Türk parası 12 ayda değerinden % 96.9 kaybetmiştir. Diğer bir deyimle değeri yarı yarıya düşmüştür.

Listede görüldüğü gibi cumhuriyet altını alanlar yıl sonunda başabaş duruma geçmişler, fakat enflasyondan yararlanmamışlardır. Külçe altın, bilezik alanlar % 5.4 - 12.4 arasında kâr etmişlerdir.

Reşat altını alanlar yıl sonunda % 27 oranında kayba uğramışlardır.

Paris Binalarının Mülkiyeti Kimlere Ait?

	1950	1980	%
Özel kişiler	57.144	44.100	—22.8
Ticarî şirketler	9.770	12.000	22.8
Belediye	6.160	7.026	14.0
Gayrimenkul şirketleri	4.230	6.000	41.8
Sigorta şirketleri	1.522	2.000	31.4
Sosyal Konutlar	396	1.766	345.9
Havagazı-Elektrik idaresi	315	964	206.0
Devlet	750	798	10.6
D. D. Yolları	880	782	—12.2
Bankalar	475	600	26.3
Sosyal Yardım Kuru.	1.000	458	—54.2
Kiliseler	585	400	—32.7
Otobüs idaresi	244	195	—21.1
Fransız Merkez Bankası	105	100	— 0.5
TOPLAM	83.576	77.189	— 7.7

Sosyal konutlar ile havagazı - elektrik idarelerindeki büyük artışlara karşılık kilise ve sosyal yardım kurumları ve özel kişiler binalarını elden çıkarıyorlar.

Çeşitli Ekonomiler ve Planlama İlişkileri

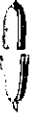
Ülkemizde batı ülkelerinde rastlanan serbest piyasa ekonomisi düzeninin henüz kurulamadığı, hükümetin sistem arz etmeyen çok çeşitli yollarla ekonomiye müdahale ettiği, 25 Ocak kararları ile ilk defa sistematik bir biçimde piyasa ekonomisine doğru önemli adımlar atıldığı bilinmektedir.

Piyasa ekonomilerinde endikatif plânlama denilen yol gösterici, bir plânlama tipi uygulanırken Doğu Bloku ülkelerinde otoriter merkezi ve fiziki plânlama sistemleri uygulanmaktadır. Endikatif plânlamada piyasa ve fiyat sistemi esastır. Plânlama bu sistemin etkinliğini artırmaya, aksaklıklarını gidermeye çalışır. Otoriter merkezi fiyat plânlamasında fiyatlarda merkezden planlanır, merkezi fiziki plânlamada ise fiyat da bahis konusu olmayıp üretim aynı olarak tüketicilere karne karşılığı verilir. Aşağıdaki tablo batı piyasa ekonomileri ile Doğu Bloku ekonomileri arasındaki ekonomik yönetim farklarını özetlemektedir.

Her özetlemede ayrıntılar uzaktan çekilen manzara resimlerinde olduğu gibi tam görülmeyebilir. Ancak manzaraların güzel olup olmadığı, neleri kapsadığı bir bakışta her resimden anlayan tarafından ifade edilebilir.

Batı Piyasa Ekonomileri	Sosyalist Blok Ülkeleri
-------------------------	-------------------------

	I	II
Ekonomik Plân- lama biçimi	Endikatif plânlama	Merkezi Fiyat Plânlaması, Fiziki plânlama
Serbest piyasa ve fiyatlar	İkisi de vardır.	Serbest piyasa yok, fiyat- lar suni olarak mevcuttur.
Fiyat teşekkülü	Piyasada arz ve talebin karşılaşması ile serbestçe teşekkül eder.	Fiyatlar merkezden belirti- lidir.
Monopol	Yasalara aykırı sayılır.	Üretim devlet tekelindedir.
Üretim - tüketim dengesi	Fiyat yoluyla olur. Kara- borsa olmaz.	Merkezde kâğıt üzerinde kurulur. Karaborsa ve kuyruklar vardır.
Tasarruf - yatırım dengesi	Serbest faiz yolu ile olur.	Kararname ile kurulur. Kararname ile kurulur.

Kamu teşebbüs-leri	Piyasa koşullarına göre yönetilir.	Parti kadrolarınca yönetilir.	Parti kadrolarınca yönetilir.
Verimsiz teşebbüsler (kamu veya özel)	İflasa tabidir veya tasfiye edilir.	Zararlar vergi yolu ile veya enflasyonla halka ödenir.	Kâr zarar belii olmaz.
Kollektif hizmetler, savunma, polis, barajlar vs.	Devletçe vergi hasılatı ile karşılanır.	Üretimden öncelikle bu hizmetler karşılanır. Fark tüketime gider.	Devletçe direkt olarak yapılır.
Ücretler	Asgari ücret dışında toplu sözleşmelerle serbestçe saptanır.	Kararnamelerle belirtilir.	Kararnamelerle belirtilir.
Kalkınma plânında özel sektör	Yer almaz sadece yol gösterici tedbirler vardır.	Özel sektör varsa plâna tabidir.	Özel sektör yoktur.
Kamu sektörü plânlaması	Vardır.	Mecburidir.	Mecburidir.
Teşebbüs hürriyeti	Vardır.	Çok sınırlıdır.	Yoktur.

I. Fiyat sistemi kullanılanlar

II. Fiyat sistemi kullanılmayanlar.

Kaynak : TÜSİAD A. G.

İller İtibariyle Gelir Bölüşümü

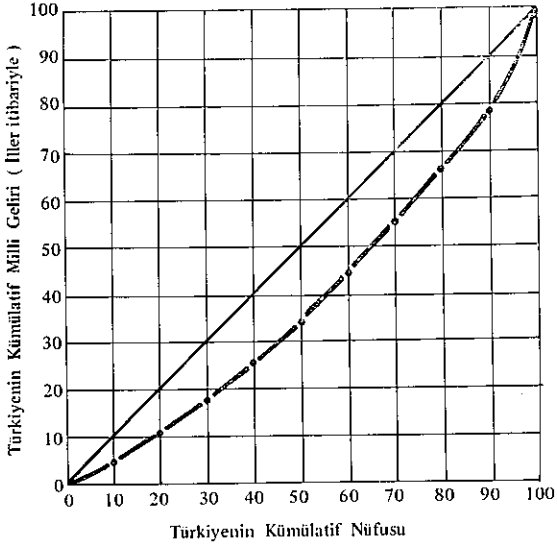
1980 Nüfus verilerinden yararlanarak ve bunları illerin 1978 milli gelir hesaplarıyla karşılaştırarak Türkiye'nin iller itibariyle gelir bölüşümündeki eşitsizliği tespit etmeye çalıştık. Lorenz eğrisi olarak bilinen bu grafik nüfusun % 50'sinin gelirin ancak %33.85'ini elde ettiğini göstermektedir. En fakir illerin oluşturduğu Türkiye'nin % 10 nüfusu Türkiye gelirinin % 4.84'ünü elde etmektedir.

Buna karşın en müreffeh illerin oluşturduğu Türkiye nüfusunun % 10'nu ise Türkiye gelirinin % 21.88'ini elde etmektedir.

En fakir illerin oluşturduğu Türkiye nüfusunun % 50'siyle % 90'ı arasındaki, toplam nüfusun % 40'ı ise nispeten eşit bir gelire sahiptir. Bu % 40'lık nüfus Türkiye gelirinin % 44.27'sini elde etmektedir.

Kaynak : DİE.

TÜRKİYEDE GELİR BÖLÜŞÜMÜ
(Lorenz Eğrisi)

En Fakir İlden İtibaren kümülatif nüfus	En fakir ilden itibaren Türkiye toplam gelirin- deki payı	Kümülatif Gelir
10.00	4.84	4.84
20.00	5.86	10.70
30.00	6.93	17.63
40.00	7.91	25.54
50.00	8.31	33.85
60.00	10.57	44.42
70.00	10.61	55.03
80.00	11.19	66.22
90.00	11.90	78.12
100.00	21.88	100.00
	<u>100.00</u>	

Yüksek Yöneticide Ne Aranıyor?

Üç ayrı yerde yapılan anketler farklı sonuçlar veriyor. Çok çeşitli insanlarla çalışma yeteneği İngiltere'de önemli görülürken ABD'nde sert disiplin ve inisiyatif kullanma başta gelen meziyetler arasında. İnisiyatiften kasdolunan ortalama üstünde enerjik olma, güçlükler karşısında yılmazlık ve büyük sorumluluk almaya hazır olma olarak tanımlanıyor. Amerikalılarda çeşitli kişilerle çalışabilmeyi ikinci derecede önemli görüyorlar.

Prof. Dr. Charles Mangerison, Cranfield Institut of Technology school of management tarafından yapılan ve 252 ingiliz firması yöneticilerini kapsayan anket sonuçları özetle şöyledir :

Cevap verenlerden bu niteliği
zikredenlerin yüzdesi

Sıra		
	Çeşitli kişilerle çalışabilme	78.4
	Önemli işler sorumluluğu için hazır olma	74.8
	İş tecermede gayret	74.8
	Yöneticilikte erken tecrübe sahibi	73.6
	35'inden önce muhtelif sahalarda tecrübe	67.6
	Müzakere ve pazarlık gücü	66.4
	Tehlikeleri göğüsleme	62.8
	Arkadaşlarına göre daha zengin bilgi ve görüş	61.6
	Yakın amirlerle sıkı ilişki	60.4
	Olaylara göre yönetim usulünde değişikliklik	58.8
	Yeni fırsat arama	56.8
	30 yaştan önce yukarının dikkatini çekmek	56
	Aile desteği	55.2
	Sağlam teknik eğitim	54.8
	İlk yıllarda başarılı yönetici olmak	52
	Dış ülkelerde yönetici veya memur tecrübesi	41.2
	Orduda yönetici olarak bulunma	40.4
	İş dışında yönetici eğitiminden geçme	32.8

Kaynak : International Management.

Petrol Ülkelerinin Serveti 8 Yılda 47 Misli Arttı

Petrol Servetinin 1/3'ü Suudi Arabistan, 1/5 Kuveyt, 1/7'si Irak, 1/10 Birleşik Arap Emirlikleri ve İran'ın elinde bulunuyor.

1973-1980 devresinde servetini 70 misli olarak en çok arttıran ülke Birleşik Arap Emirlikleri oldu. 50 misille Irak, 45 misille İran, 28 misille Suudi Arabistan onu takip ediyorlar.

Petrol geliri elde etmekte beraber yüksek harcama yapan ülkelerde servet birikmesi az oldu veya olmadı. Libya'da servet artışı sadece 7,7 misilde kaldı. Nijerya, Gabon, Endonezya, Venezuela, Ekvator, Cezayir'de önemli bir servet artışı olmadı.

Ülkeler	1973	1980	Artış katı	Payı
Suudi Arabistan	4,2	118,2	28,1	34,5
Kuveyt	3,7	67,1	18,1	19,6
Irak	1	50,3	50	14,7
Birleşik Arab Emirlik	0,5	35	70	10,2
İran	0,7	31,8	45	9,3
Libya	3,2	24,7	7,7	7,2
Katar	0,9	10,8	12	3,1
Nijerya	-0,6	16,6	16	4,8
Gabon	-0,3	1,5	1,5	0,4
Endonezya	-4,2	0,8	8	0,2
Venezuela	1	0,7	—	0,2
Ekvator	-0,1	-1,7	—	-0,5
Cezayir	-2,8	-12,7	—	-3,7
Toplam	7,2	343,1	47,6	100

* Servet artışı uluslararası alacaklar - borçlar farkı olarak alınmıştır.

Kaynak : Euromoney.

Türkiye ve Akdeniz Ülkelerinde Tahıl Durumu

Avrupa Ekonomik Topluluğunun tarımla ilgili komisyonunun yapmış olduğu bir çalışmaya göre Akdeniz ülkelerinin tahıl bakımından kendine yeterliği on yıllık bir dönem içinde % 96.6'dan % 77.6'ya düşmüş bulunmaktadır.

Fransa ve İtalya hesaba katılmadığı takdirde durum daha da kötü bir gelişme göstermektedir. 1961 - 1963 dönem ortalaması % 97.1 gibi yüksek bir orandan 1971 - 1973 döneminde % 63.7'ye düşmüştür. Kendine yeterli katsayısı olarak tanımladığımız bu oranlar her Akdeniz ülkesi için tahıl üretiminin tahıl tüketimine bölünmesiyle bulunmaktadır.

1961 - 1963 döneminde 23 Akdeniz ülkesi arasında birin üstün üç ülke yer almakta idi; bunlar sırasıyla 1.224 ile Suriye, 1.148 ile Sudan ve 1.143 ile Fransa idi. Bir katsayısına çok yakın ülkeler de vardı. Cezayir 0.98, Irak 0.97 ve Türkiye 0.96.

On yıl sonra, bir taraftan üretimin yeterli oranda artmaması diğer taraftan iç tüketimin genişlemesi sonucu bir katsayısını aşan tek ül-

ke 1.5 ile Fransa'dır. Fransa'dan sonra 0.996 ile Türkiye, 0.95 ile Yugoslavya ve Sudan ve 0.935 ile Yunanistan gelmektedir.

Eskiden kendi kendisine yetmeyen bir kısım Akdeniz ülkesi ise bu durumlarını devam ettirmektedirler. Yarı yarıya kendine yeterlilik durumunu aşmamış olan bu ülkeler en kötü durumda olanlardan başlanmak üzere Malta, Lübnan, İsrail, Libya, Kıbrıs, Moritanya, Ürdün ve Suudi Arabistan'dır.

Diğer bir grup ülke ise on yıl zarfında yeterliğe yakın bir durumdan yetersiz bir duruma gelemişlerdir.

Bunlar sırasıyla;

Suriye	1.244'ten	0.796'ya
Portekiz	0.821'den	0.596'ya
Sudan	1.148'den	0.947'ye
Cezayir	0.983'den	0.792'ye
Irak	0.972'den	0.869'a
İran	0.934'ten	0.844'e

Bütün bu gelişmeler Türkiye'nin yakın komşuları olan bu ülkelere tahıl ihracatı olanaklarını değerlendirmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu ihracat eğer gerçekleşmiyorsa depolama, ulaştırma, yükleme ve pazarlama konularında mevcut olan darboğazları acele gidermek lazımdır. Bu darboğazlar kalktığı oranda ihracatımız artış gösterecektir. Türkiye bugünkü koşullarda en önemsiz görünen bu olanağı kullanmak durumundadır.

BATIDA VE TÜRKİYE'DE KURUMLAR VERGİSİ ORANLARI

ÜLKE	VERGİ ORANI	VERGİ ALACAĞI ORANI		TEMETTÜ STOPAJ ORANI
		a) Temettüye oranı	b) Vergiye oranı	
Belçika	% 48 (*)	a) % 46 b) % 49,8		% 20
Danimarka	% 37	a) % 15 b) % 25,5		% 30
Batı Almanya	% 56 Dağıtılmayan % 36 Dağıtılan	a) 9/16 b) % 100 (Dağıtılan) kârlarda)		% 25
Fransa	% 50	a) % 50 b) % 50		% 0 Yerli kurumlar % 25 Yabancılar
İrlanda	% 45 (*)	a) 30/70 b) % 52,4		Stopaj yoktur
İtalya	% 25 Kurumlar % 15 Mahalli Vergi % 36,25 Genel Oran	a) 33 1/3 b) % 100		% 10 (Yerliler) % 30 (Yabancılar)
Lüksemburg	% 40 (*)	Vergi alacağı yoktur		% 15 (Yabancılar)
Hollanda	% 48 (*)	Vergi alacağı yoktur		% 25
İngiltere	% 52	a) 3/7 b) % 39,6		Stopaj yoktur
Türkiye	% 50 (*)	a) % 50		Stopaj yoktur

(*) Minimumu aşan kısım.

Kurumlaşma Oranı yüksek olan bazı batı Avrupa ülkelerinde Kurumlar Vergisi oranı meselâ, Almanya'da % 36, İtalya'da % 36,25, Lüksemburg'da % 40 iken Türkiye'de % 50 olmasının nedeni Türkiye'de fert başına ortalama vergi yükünün düşük olması ve bu düşüklüğün Kurumlar Vergisi oranının yüksek tutularak telâfi edilmek istenmesinden doğduğu zannedilmektedir.

Kaynak : TÜSİAD Araştırma Grubu.

Fiyat Endeksleri Ne İfade Ediyor?

Fiyat endeksleri fiyatların belli bir başlangıç tarihine göre hangi oranda değiştiğini bildirirler. Bir tek fiyattaki değişme büyük mana ifade etmeyeceğinden uygulamada birçok fiyatı belli bir düzen içinde toplayan endeksler kullanılmaktadır. Toptan eşya fiyatları endeksi bunlardan birisidir. Bu endeks her malın piyasaya ilk çıktığı anda elde ettiği fiyatlardır. Genellikle borsalardan elde edilir. Uygulamada bu endeks bir ülkenin iş hayatının seyrini değerlendirmede bir barometre durumundadır.

Tüketici endeksleri ise tüketicilerin perakendeci aşamasında ödediği fiyatların belli bir süre içinde uğradığı değişiklikleri belirtmektedir ve daha ziyade ücretlilerin satın alma güçlerindeki değişimleri hesaplamada kullanılır.

Toptan eşya fiyat endeksi olarak yurdumuzda halen biri Ticaret Bakanlığı konjonktür ve yayın müdürlüğü, diğeri de İstanbul Ticaret

Odası tarafından düzenlenip yayınlanan iki endeks mevcuttur.

Ticaret Bakanlığının endeksi 1938 yılında mevcut istatistiki bilgilere ve milli gelir rakamlarına dayandırılmıştır. Gerek maddelerin seçiminde, gerekse maddelerin gruplandırılmasında 1938 üretim değerleri birer gösterge olarak alınmıştır. 1938 yılı baz tutularak hazırlanan endeks daha sonra (1963 = 100) bazına kaydırılmıştır. Fakat 1938 yılının tüketim bakımından önemli ve ülkenin iç piyasasını temsil eden 95 madde seçilmiş, bu maddeler iki esas grupta toplanmıştır.

Gıda maddeleri ve yemler grubunda 44 maddenin ağırlığı % 62.5, sanayi mamulleri ve yarı mamulleri grubunda ise 51 maddenin ağırlığı % 37.5'den ibarettir.

İstanbul Ticaret Odası toptan eşya fiyatları endeksi 1951 yılından beri yayınlanmaktadır. Endeks tartısız geometrik ortalama metodu ile hesaplanmaktadır. Endekste 94 madde izlenmektedir. Bu maddeler yedi grupta toplanmıştır.

I. Gıda maddeleri	38
II. İptidai maddeler	17
III. Madenler	6
IV. Mensucat	7
V. İnşaat malzemeleri	7
VI. Mahrukat ve Enerji	10
VII. Kimyevi maddeler	9

94

İçinde bulunduğumuz ayın Ekim ayında toptan eşya fiyatları genel endeksi 2872'ye, gıda mad-

deleri ve yemler endeksi 2526'ya ve sanayi hammaddeleri ve yarı mamuller endeksi 3448'e yükselmiştir. Daha basit bir anlatımla genel endeksi 1963'e kıyasla 28.7 katına, gıda maddeleri 25.3 katına, sanayi mamulleri 34.5 katına yükselmiştir. Bu bilgilerden iç ticaret hadlerini hesaplamak mümkündür. İç ticaret hadleri gıda maddeleri aleyhinde olmak üzere 1963 = 100'den 1980 Ekim ayında 73.26'ya inmiş bulunmaktadır.

Ticaret Bakanlığınca hazırlanan toptan eşya fiyatları genel endeksinden yararlanarak Türkiye'deki enflasyonu dört ayrı türde ifade etmek mümkündür.

1) Toptan eşya fiyatlarının aylık artışları. Bunun diğer bir ismi zincirleme endekstir. Temmuz ayında % 0.2 olan aylık fiyat artışı, Ağustos % 1.5'e, Eylül'de % 3.5, Ekim'de % 7.1'e yükselmiştir.

2) Geçen yılın aynı ayına göre değişme. 1980 Ekim ayında 1979 Aralık ayına göre artış % 82'dir ve son yılların eş dönemi ile kıyaslandığı takdirde çok yüksektir.

1977'de % 27.7

1978'de % 41.4

1979'da % 61.3

1980'de % 82.0

4) Yıl için ortalama fiyat artışı 12 aylık endekslerin ortalaması alınmakta ve önceki yılın ortalamasıyla kıyaslanmaktadır.

	Genel Endeks (Yıl ortalaması)	Artış Oranı
1977	492.1	% 24.1
1978	750.8	% 52.6
1979	1230.7	% 63.9
1980 (Tahmin)	2538.0	% 106.2

5) Yılın bir kısmının ortalama fiyat artışı

	Endeks	% Artış
Ocak - Ekim 1979	1158.5	61.3
Ocak - Ekim 1980	2441.1	110.7

Varsayımlarımızı açıkça belirtmek ve mevsimlik değişimleri hesaba katmak suretiyle fiyat endekslerini ileriye doğru uzatarak tahminde bulunmak mümkündür. Ancak böyle bir tahminin isabetli olması için gerçekçi varsayımlara dayanması örneğin işadamlarının yatırım niyetleri, tüketicilerin satın alma güçlüklerindeki değişimler, dünya koşulları, geleceğin hava şartları, siyasi gelişmeler vs. gibi faktörlerin bilimsel bir biçimde saptanması lazımdır.

Kaynak : TÜSİAD Araştırma Grubu.